

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

ISSN: 2992-8902

Digital
Object
Identifier

INTERNATIONAL
STANDARD
SERIALS
NUMBER
SYSTEM-CENTRE

74-91 XALQARO DARAJA

MAXSUS SON, 2024

IJTIMOIY, IQTISODIY, SIYOSIY, ILMIY, OMMAKOP JURNAL

2024-YIL 18-19-APREL

**"RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA AGROIQTISODIYOT VA
BUXGALTERIYA HISOBINING DOLZARB MUAMMOLARI VA
ULARNING YECHIMLARI" PROFESSOR NURILLA SULAYMONOVICH
SANAYEV TAVALLUDINING 85 YILLIGIGA BAG'ISHLANGAN**

XALQARO ILMIY-AMALIY KONFERENSIYA

SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI,
CHORVACHILIK VA BIOTEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI, 2024

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 678 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 19-aprel kuni ruxsat etildi.

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoira Azimovna, SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Benazir ustozni yod etib	10
Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti jamoasi	
Qishloq xo'jaligi taraqqiyotining ustuvor yo'nalishlari.....	12
Yunusov Xudaynazar Beknazarovich	
Agroklasterlarda biznes jarayonlari moliyaviy natijalari hisobini takomillashtirish	14
Alikulov Abdimo'min, Koshkaldal Irina	
Assessment of the ESG rating of banks.....	19
Ruziyeva Elvira, Eshmuradov Ulugbek	
Contract Preferences of Smallholders: Evidence From a Study on Potato Production in Uzbekistan	24
Sanaev Golib, Sanaeva Rakhima, Nurullaev Ulmasjon, Nurullaeva Bakhora, Sanaev Anvar	
Taxation Systems in the Agricultural Production Sphere in the Context of Resistance to Shadow Economy	34
Koshkaldal Iryna, Dombrovska Olena, Alikulov Abdimumin	
Factors Influencing Farmers' Cooperation in Irrigation: A Study of Samarkand Province, Uzbekistan	39
Tadjiev Abdusame Abduxamidovich	
Xalqaro standartlar asosida qishloq xo'jaligida kapital qo'yilmalar hisobi hamda hisobotlarini takomillashtirish.....	43
Xasanov Baxodir Akramovich, Egamberdiyeva Salima Rayimovna, Raxmatov Jonibek Ismoil o'g'li	
Tijorat banklarida ichki auditida muhimlik va auditor riski masalalari.....	50
Ibragimov Abdugapur Karimovich, Qo'ldoshev Dilshod Melixurozovich	
Agroklasterlar ichki sotish jarayonida transfert baholarni belgilashni tashkiliy-uslubiy jihatlari	57
Eshmuradov Ulug'bek Tashmuratovich	
Auditda regression tahlilni qo'llashning xususiyatlari	64
Tajekeev Ziyatdin Kobeyisovich	
Uzumchilik fermer xo'jaliklarida ishlab chiqarish xarajatlari hisobini takomillashtirish.....	67
Ibragimov Mansur Mardonovich	
Xalqaro standartlar asosida qishloq xo'jaligida aktivlarni tasniflash, ularning hisobi va hisobotini takomillashtirish.....	71
Egamberdiyeva Salima Rayimovna	
The Place of Digitalisation in the Rural Areas Development of Ukraine.....	76
Riasnianska A. M., Kniaz O. V.	
Yalpi ichki va hududiy mahsulotning ko'payishida faol tadbirkorlikning o'rni	79
Salamov Ibroxim, Kudratov Rizo Turdibayevich, Nazarova Maryam Sharipovna	
Inflyatsion targetlash rejimining pul-kredit siyosatini amalga oshirishdagi ahamiyati	84
Fayziyev Oybek Raximovich	
Asalarichilikning qishloq xo'jaligi iqtisodiyotidagi o'rni va uni rivojlantirish istiqbollari.....	89
Alikulov Abdimo'min Ismatovich, Ishturdiyev Hasan Abdigapparovich	
Uzumchilik majmuining tashkiliy-iqtisodiy mexanizmi va uning tamoyillari.....	94
Boltayev Nazarbek Narzullayevich	
Mintaqaviy klasterning xususiyatlari.....	98
Urdushev Hamrakul	
Considerations for Bolstering Entrepreneurship in the Evolution of the Domestic Economy	102
Shadiyeva Gulnora Mardiyevna	
Chorvachilik tarmog'ida ishlab chiqarish samaradorligini oshirish imkoniyatlari.....	107
Kudratov Rizo Turdibayevich, O'roqov Feruz Ibodullayevich	
Oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashda qishloq xo'jaligi mahsulotlari yetishtirishning hududiy jihatlari	112
Kazakova Zulayho Salaxiddinovna, Nazarova Maryam Sharipovna	

Yalpi ichki mahsulot va uni hisoblashni takomillashtirish yo'llari.....	117
Xalmurzaev Mansur, Abdushukurov Xondamir	
Qishloq xo'jaligi korxonalarida tovar-moddiy qiymatliklar hisobini takomillashtirish yo'nalishlari.....	122
Raximova Umida Rabbimovna	
Mamlakatimiz agrar tarmog'ida innovatsiyalarga asoslangan tadbirkorlikni rivojlantirish.....	127
Olimova Nodira hamrakulovna	
Banklarda ichki auditni xalqaro audit standartlari asosida takomillashtirish.....	131
Rizayev Nurbek Qodirovich, Boymatova Chinora Ilxomovna	
Agroklastarlarda asosiy vositalarni modernizatsiyalash va ta'mirlash xarajatlari hisobini takomillashtirish.....	137
Alikulov Abdimo'min Ismatovich, Ibodullaev D., Abdushukurov Xondamir Botiraliyevich	
Davlat budjetida boshqaruv xarajatlarini moliyalashtirishni takomillashtirish yo'llari va xarajatlarining optimallashtiruv muammolari.....	142
Narziyeva Guzal Baxtiyorovna	
Bandlikni ta'minlash va kambag'allikni qisqartirishni yuzaga keltiruvchi sabablar hamda ularning yechimi.....	146
Ahmatova Qunduzbonu Asliddinovna, Sunnatullayev Musurmon Sunnatullo o'g'li, Salamov Ibroxim	
Global iqtisodiy rivojlanish sharoitida yashil iqtisodiyot muammolari	151
Tirkashev Farhod Mahmudovich, Musurmonov Nodirbek Ahmadovich	
Menejer boshqaruvida boshqaruv mehnati va guruhlar dinamikasi	155
Xasanova Sitara Islamovna	
G'allachilik klasterlarida buxgalteriya hisobi shakllarini takomillashtirish.....	158
Yuldashev Sherali Xaitovich	
Современность услуг агропромышленного комплекса в условиях инновационной экономики положение дел	163
Тураев Баходир Хатамович, Рузиев Хамрокул Жураевич	
Влияние внешних факторов на эффективность производства животноводства.....	170
Хамдамова Насиба Аблакуловна	
Banklarda ichki auditni rejalashtirish masalalari.....	173
Ibragimova Iroda Rashid qizi, Safarov Abdumajit Abdixamidovich	
The Importance of Digital Technologies in the Development of Agriculture.....	179
Rabbimov Elbek Abdulloyevich	
Yakka tartibdagi tadbirkorlarni soliqqa tortish o'zini o'zi band qilishni davlat tomonidan tartibga solish shakli sifatida.....	182
Pardayeva Ozoda Mamayunusovna, Javmanov Jamshed Abdusamatovich	
O'zbekiston pensiya tizimida pensiya hisoblash va to'lashni rivojlantirishda xorijiy mamlakatlar tajribasini uyg'unlashtirish.....	186
Xasanov Baxodir Akramovich, Nurmanov Din-Axmed Tileubayevich	
Uzumchilik mahsulotlari eksportini oshirish omillari	193
Ibragimov Mansur Mardonovich	
Korxonalarning xo'jalik faoliyati hisobining mohiyati, ahamiyati va hisob turlari.....	196
Ishturdiyev Hasan Abdigapparovich, Tilabov Shohruh Baxriddin o'g'li, Irisboyev Raxmatilla Shavkat o'g'li	
Raqamli iqtisodiyotning o'zbekistondagi holati va uning rivojlanish istiqbollari	200
Kazakova Zulayho Salaxiddinovna, Abdullayev Sanjar Sayfiddin o'g'li, Sunnatullayev Musurmon Sunnatulla o'g'li	
Fermer xo'jaliklar faoliyatida investitsiyalarning o'rni.....	204
Nomozova Mahliyo Mamirjon qizi, Yuldashev Muhammad Utkir o'g'li, Solijonova Diyora Xaydarali qizi, Saydullayev Akbarali Akram o'g'li, Urazov Jamshidjon Sa'dullayevich	
Raqamli iqtisodiyotning o'rni va joriy etishdagi imkoniyatlari.....	209
Salamov Ibroxim, Javmanov Jamshed Abdusamatovich, Ummatov Begzod Ikrom ugli, Bekpolatov Sultonxon Sherzod ugli	
Raqamli iqtisodiyot sharoitda asosiy vositalarni hisobga olishni takomillashtirish.....	214
Xatamov Kobil Xayriyevich, Sodiqov Xayrulla Sattorovich	
Improving Cost Accounting for Sales of Agricultural Products in Farms	218
Abdimumin Alikulov, Ulugbek Eshmuradov, Khondamir Abdushukurov	

Servis korxonalarini raqamli iqtisodiyotga o'tkazishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish	224
Kurbanova Raxima Jamshedovna	
Raqamli iqtisodiyotning bugungi kundagi holati.....	228
Nurmanov Sherzod Xujayarovich, Eshimova Gulandom Botir qizi, Daniyarov Xurshid Baxtiyarovich	
Qoramolchilikda ozuqa ta'minotini yaxshilash yo'llari	233
Nurullayev Ulug'bek Uytalovich, Urazov Jamshidjon Sa'dullayevich	
Meva-sabzavotchilik klasterlarida faol tadbirkorlikning iqtisodiy samaradorlikni oshirishdagi o'rni	236
Ibroxim Salamov, Roziyeva Gulxayo Chorievna	
Qishloq xo'jaligini rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlari.....	242
Tirkashev Farhod Mahmudovich, Isaxonov Shaxzodjon Nurali o'g'li	
O'zbekiston chorvachiligidagi muammolar va ularning yechimi.....	246
Xudoyberdiyeva Marifat Umarovna, Xamdamova Nasiba Ablakulovna, Esirgapov Diyor Akramovich, Ulmasov Tohir Suvonqulovich	
Qishloq xo'jaligi iqtisodiyotini rivojlantirishda raqamli texnologiyalarning o'rni va ahamiyati	249
Kazakova Zulayho Salaxiddinovna, Ulmasov Amirxon Rasul o'g'li, Botirov Bekzod Ulug'bek o'g'li	
Механизмы и инструменты финансирования малых и средних сельскохозяйственных предприятий (На примере Центральноазиатского региона).....	253
Худойбердиева Асила	
Agroklastarlarda kapital qo'yilmalar hisobini xalqaro standartlar asosida takomillashtirish masalalari.....	259
Irisboyev Rahmatillo Shavkat o'g'li, Jo'rayeva Diyora Olimjonovna, Eshmuradov Ulug'bek Tashmuratovich	
Milliy iqtisodiyotda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rolini oshirishning ustuvor yo'nalishlari	265
Saidxonov Akmalxon	
Improving Accounting and Auditing of Inventories in Agricultural Clusters	269
Raximova Umida Rabbimovna	
Maishiy xizmatlar sohasining rivojlanish tendensiyalari va kambag'allikni qisqartirishdagi o'rni.....	272
Rajabov Navruzbek Azimjonovich	
Chorvachilik tarmog'ida mahsulotlarni qayta ishlash samaradorligini oshirish imkoniytlari	277
Salamov Ibroxim, Nurmanov Sherzod Xujayarovich, Hotamov Adhamjon Asqarjon o'g'li	
Порядок применения и актуальность международных стандартов финансовой отчетности в деятельности коммерческих банков и предприятий	282
Нарзиева Гузал Бахтиёровна, Хомидов Асилбек Отабек угли, Асомиддинов Хусан Асомиддин угли, Болтабаев Диёрбек Омондурди угли	
Savdo korxonalarida segmentar hisobning o'rni va ahamiyati	286
Mardonov Mamed Shavkatovich, Bobomuradova Sarvinov Ziyadullayevna	
Livestock Development Problems and Prospects in Uzbekistan	289
Khamdamova Nasiba Ablakulovna, Ulmasova Oyul Bakhtiyarovna, Xudayberdiyeva Marifat Umarovna	
Понятие и учет капитальных вложений в агрокластерах.....	292
Жураева Диёра Олимджановна	
Xizmat ko'rsatish korxonalarini innovatsion modernizatsiyalashda iqtisodiy samaradorlikni hisoblash metodini takomillashtirish	297
Kurbanova Raxima Jamshedovna, Umurzoqova Sevinch Karim qizi	
Tarmoq mahsulotlarini ishlab chiqarish va sotishda innovatsion texnologiyalarni qo'llashning iqtisodiy samaradorligi	301
Nazarova Maryam Sharipovna, Kazakova Zulayho Salaxiddinovna	
Maishiy xizmatlar sohasini tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirishda raqamli innovatsion texnologiyalarning roli va ahamiyati	304
Quliyev Begimqul Melikovich	
O'zbekiston iqtisodiyotining rivojlanishi va iqtisodiy o'sish uchun barqaror investitsiya muhitini ta'minlash masalalari.....	308
Raximova Umida Rabbimovna, Elmurodova Dilnoza Farxodovna	

Biznesni qo'llab-quvvatlashda iqtisodiy-ijtimoiy holatni yaxshilash imkoniyatlari	311
Salamov Ibroxim, Janibekov Faxriddin Beknazarovich, Ulmasova Oygul Baxtiyorovna, Xudayberdiyeva Marifat Umarovna	
G'alla urug'chiligidagi boshlang'ich hisob va ichki nazoratni takomillashtirish	315
Yuldashev Sherali Xaitovich, Yusupov Uchqun, Zokirov Behruz	
Baliqchilik xo'jaliklarini rejalashtirishning ahamiyati va bosqichlari	318
Dosmuratova Shaxista Kengashovna	
"Yashil" iqtisodiyot: konsepsiyaning shakllanishi va asosiy kategoriyalari	321
Tirkashev Farhod Mahmudovich, Toshpulatova Kamola Xurshed qizi	
Sutchilik yo'nalishidagi xo'jalik yurituvchi subyektlar faoliyatida marketing elementlaridan foydalanish	324
Urazov Jamshidjon Sa'dullayevich	
Biznes jarayonlarida "xarajat" va "tannarx" kategoriyalarining nazariy jihatlarini	328
Xondamir Abdushukurov, Ulug'bek Eshmuradov	
Перспективы развития бухгалтерского учета и аудита на основе международных стандартов	333
Рахимова Умида Раббимовна, Асомиддинов Хусан Асомиддин угли, Болтабаев Диёрбек Омондурди угли, Хомидов Аслбек Отабек угли	
Asosiy vositalarni hisobga olishning xalqaro va milliy standartlarda aks ettirishning farqli jihatlarini	336
Xatamov Kobil Xayriyevich, Turabaeva Ozoda Ilxambekovna	
Qishloq hududlarida ekoturizm maskanlarining turistik salohiyati va sig'imi tahlili	340
Abduraxmanova Aqida Fayzulla qizi, Xoshimova Sevara Bahromovna, Sayfullaev Umidulla Fazliddin o'g'li	
Chorvachilik tarmoqlarida otchilik infratuzilmasining hozirgi holati va istiqboldagi iqtisodiy samaradorligini oshirish imkoniyatlari	346
Salamov Ibroxim, Nurmanov Sherzod Xujayarovich, Tursunov Alpomish Amanovich, Yo'ldoshev Raxim Nuriddin o'g'li	
Qishloq xo'jaligi klasterlari va fermer xo'jaliklari faoliyatida raqamli texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlari	351
Nasimjon Babayev, Dilorom Yorbekova, Umidullo Fayzullayev	
Agroklasterlarda biznes jarayonlari sotish hisobini takomillashtirish	354
Abdunazarova Sevinch, Aliqulova Zebuniso, Eshmuradov Ulug'bek Tashmuratovich	
Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida qishloq xo'jalik ishlab chiqarishining samaradorligi	360
Kudratov Rizo Turdibayevich, Abduxaliqova Farangiz Abduxoliq qizi	
Increasing Efficiency of Catering Enterprises Through Modernization	365
Kurbanova Rakhima Jamshedovna	
Chorvachilik majmuasi infratuzilmasi va uni rivojlantirish	369
Nurmanov Sherzod Xujayarovich, Aslonov Xotamjon Sharibboy o'g'li	
Davlat-xususiy sherikchiligini rivojlantirishda klasterlarning ahamiyati	373
Tirkashev Farhod Mahmudovich, Raxmatullayev Sherzod Mexriddinovich	
Studying the Features of Innovative Development in The Agricultural Sector of the Economy	377
Yorbekova Dilorom Muxammadkulovna	
Chorvachilikda klasterlashning ayrim masalalari	380
Urdushev Hamrakul, Mavliyanov Majid Tuychiyevich	
Issues of Development of "Green Economy" in the Context of the Actualization of the Problem of Ecology and Climate Change	385
Mukhayyo Dustova	
Xizmatlar sohasi rivojlanishining aholi turmush darajasiga ta'siri	390
Xudoyberdiyeva Marifat Umarovna	
Baliqchilik xo'jaliklarini rivojlantirish prognozini ishlab chiqish masalalari	393
Dosmuratova Shaxista Kengashovna	
Mahalliy soliqlar va mahalliy yig'imlarning iqtisodiy mohiyati	396
Tirkashev Farhod Mahmudovich, Asomiddinov Husan Asomiddin o'g'li	
Turizm korxonalari hisob siyosatini shakllantirish	400
Ibragimov Mansur Mardonovich	

Korxonalarda moliyaviy holatini ifodalovchi ko'rsatkichlar tahlili	404
Isturdiyev Hasan Abdigapparovich, Tilabov Shohruh Baxriddin o'g'li, Yusupova Ergashoy	
Innovatsiya, innovatsion iqtisodiyot atamalarining mohiyati va ulardan samarali foydalanish yo'llari.....	408
Xudoyberdiyeva Marifat Umarovna, Boyjigitov Kamronmirzo Sobirjon o'g'li, Obloberdiyev Shuxrat Sharof o'g'li	
The Processing Indicators of Livestock Products on the Basis of Economic Statistical Models	411
Yorbekova Dilorom Muxammadkulovna, Hotamov Adhamjon Asqarjon o'g'li	
Paxta-to'qimachilik klasterlarida tola ishlab chiqarish xarajatlari tahlili	414
Alikulov Abdimo'min Ismatovich, Farangiz Rustamova	
Meva-sabzavotchilikni rivojlantirishda klaster yondashuvining afzalliklari	419
Eshankulov Sirojiddin Xakimovich	
Prospects for Leaving the Population Out of Poverty	424
Javmanov Jamshed Abdusamatovich, Radjabov Navruzbek Azimjonovich, Uralov Baxtiyor Maxmudovich, Fayzullayev Umidullo Xayrullo o'g'li	
Tijorat banklarida korrupsiyaga qarshi kurashishning kompayens nazorati usullarini takomillashtirish.....	429
Sultonov Abrorbek Umarali o'g'li, Axmedov Shuxrat Xikmatullayevich	
Segmentar va moliyaviy hisobot tuzishda xo'jalik yurituvchi subyektlar mulkini baholashning metodologik muammolari	435
G'olibjon Alikulov	
Raqamli iqtisodiyotga o'tish orqali yashirin iqtisodiyotni jamiyatga ta'sirini kamaytirish	439
Uralov Baxtiyor Maxmudovich, Abdusalomov Farruh G'ayrat o'g'li	
Sustainable Farming Futures: the Economic Need of Climate Change Program in Uzbekistan.....	443
Akhmadjon Nurullaev, Sanayeva Raxima Amirqulovna, Visola Khasanova, Bakhora Nurullaeva, Anvar Sanaev	
Problems and Prospects of Cadastral Valuation of Land Resources in the Republic of Kazakhstan	447
Berdimurat Nazimgul, Bassybekova Zh.B.	
Значение цифровизации в сельском хозяйстве	451
Сыздықова Азиза Оралбайқызы, Сапарова Айнура Алпамысовна	
Xizmatlar sohasi samaradorligini oshirish masalalari	456
Mirzayev Qulmamat Jonuzakovich, Mardanova Mohidil Otabek qizi, Mirzayev Azzamjon Jonuzokovich	
Aholini o'z-o'zini bandlikka jalb qilish orqali ishsizlik darajasini pasaytirish.....	461
Javmanov Jamshed Abdusamatovich, Jo'rayev Sherali Anor o'g'li	
Innovatsiyani joriy qilishning fermer xo'jaliklari daromadlariga ta'siri	465
Eshboyev Diyorbek Yo'ldosh o'g'li, Sinayev Sherali Islom o'g'li, Ismoyilov Azamat Isroyilovich	
Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlariga muvofiq daromadni tan olish masalalari.....	471
Kozimjonov Abrorbek	
O'zbekistonda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishda raqamli texnologiyalarning yutuqlari va muammolari.....	475
Ochilova Mohigul Toshtemir qizi	
Soliq ma'murchiligida raqamli iqtisodiyotning ahamiyati va uning ilmiy-nazariy asoslari tahlili	479
Uralov Baxtiyor Maxmudovich, Javmanov Jamshed Abdusamatovich, Holmirzayev Sardor Ravshan o'g'li, Tursinaliyev Abdulaziz Shokirjon o'g'li	
O'zbekistonda davlat xizmatlari ko'rsatish milliy tizimini rivojlanishi: xronologik tahlil.....	484
Hasanov Habibullo	
Chorvachilikning mamlakat iqtisodiyotidagi ahamiyati va uning rivojlanishi.....	488
Xamdamova Nasiba Ablakulovna, Tirkashev Farxod Mahmudovich, Sayfullayev Akbar Xoljigit o'g'li, Erkinov Samandar Maxmudovich	
O'zbekiston chorvachiligiga oid FAO ma'lumotlari haqida	493
Pardayeva Kamola	
Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlariga muvofiq xaridorlar bilan tuziladigan shartnomalar asosida tushumni hisobga olishning ahamiyati	498
Norbekov Davron	
Paxtachilik klasterlarida ishlab chiqarishga ta'sir etuvchi omillarning tahlili	502
Javmanov Jamshed Abdusamatovich, Abduraxmonov Orifbek Odiljon o'g'li	

Raqamli iqtisodiyotning zamonamizdagi bugungi o'rne	506
Tirkashev Farhod Mahmudovich, Zarmaxmatov Nomojjon Baxodir o'g'li	
Improving Cost Audit in Innovation Activities	510
Mustafoev is the son of Akbar Mustafa	
Konsolidatsiyalashgan moliyaviy hisobotni mxs asosida transformatsiya qilish zaruriyati	514
Xolmurodov Otabek	
Klasterlarni tashkil etishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlari va ularning mamlakat iqtisodiyotida tutgan o'rne	521
Javmanov Jamshed Abdusamatovich, Homidov Aslbek Otabek o'g'li, Asomiddinov Husan Asomiddin o'g'li, Boltayev Diyorbek Omondurdi o'g'li	
Soliq imtiyozlarini nazariy asoslash va huquqiy tartibga solish	526
Uralov Baxtiyor Maxmudovich	
Sug'urta shartnomalari va sug'urta majburiyatlari hisobini moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari asosida takomillashtirish	531
Ochilov Ilyos Keldiyorovich	
Обеспечение привлекательности инвестиции коммерческих банков	537
Назаров Килич Холмурадович, Нафасов Шохрухбек Хошимович	
O'zbekistonda tashqi savdoning rivojlanishi va muammolari	539
Xudayberdiyev U.	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida mehnatga haq to'lashning nazariy jihatdan tashkiliy-iqtisodiy asoslari	542
Rajabov Navruzбек Azimjonovich, Toshmurodova Dilbar Muzaffar qizi	
Human Capital in Education	546
Ibragimov Mansur Mardonovich, Ergashev Olloyor	
Qishloq joylarida xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirish hamda o'zini o'zi band qilish orqali ishsizlikni kamaytirishning nazariy asoslari	551
Jo'rayev Sherali Anor o'g'li, Abdikarimov Nazirbek Odil o'g'li, Uralov Baxtiyor Maxmudovich	
Uchqora uzumi-mayizini yetishtirishning iqtisodiy samaradorligini oshirish imkoniyatlari	555
Salamov Ibroxim, Kudratov Rizo Turdibayevich, Janibekov Faxriddin Beknazarovich	
Moliyaviy natijalarning tavsifini takomillashtirish	561
Yusupova Farizabonu Zarifovna	
Kambag'allik va uni qisqartirish yo'llari	564
Tirkashev Farhod Mahmudovich, Do'stiyorov Mirabbos Erkin o'g'li	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida aholi turmush darajasini oshirishda xizmat ko'rsatish sohasining ahamiyati	568
Xolmurodov Otabek	
O'zbekistonda aholi turmush darajasi va daromadlarining o'ziga xos xususiyatlari	570
Rajabov Navruzбек Azimjonovich, Uralov Baxtiyor Maxmudovich, Saidmurodov Sardor Mirsalohovich	
SWOT-анализ конкурентоспособности национального туризма в Узбекистане в условиях преодоления последствий пандемии	574
Ochilova Mohigul Toshtemir qizi, Abduzoirov Sarvarbek	
Ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish va aholi turmush darajasini yanada yaxshilashda iqtisodiy samaradorlikni oshirishning ahamiyati	577
Salamov Ibroxim, Kudratov Rizo Turdibayevich, hamdamova Nasiba Ablakulovna	
Jahon iqtisodiyoti va xalqaro savdo munosabatlari	582
Tirkashev Farhod Mahmudovich, Xo'jaqulov Inomjon Rustam o'g'li	
Xizmat ko'rsatish sohasini raqamli iqtisodiyot sharoitiga mos rivojlantirishning ayrim masalalari	586
Mirzayev Qulmamat Jonuzakovich, Sherzodova Diyora Sherzod qizi	
Turistik destinatsiyalarni rivojlantirish orqali turistik zonalarini takomillashtirish	589
Raxmonov Siyovush Turob ug'li, Ochilova Mohigul Toshtemir qizi	
Ivermektin, klozantel, iversantapulus dori vositalarining marketing tahlili	592
Raxmadullayev Humoyun Rashid o'g'li, Farmonov Nizom, Salamov Ibroxim	
Цифровая оптимизация для экологической безопасности в агропромышленном комплексе	597
Юнусов Худайназар Бекназарович, Сафарова Лола Улмасовна	

Смысловой – системный анализ процессов обработки плодов и овощей энергии начального импульса.....	602
Курбанов Жамшед Маджидович, Курбонова Мадина Жамшедовна	
Формирования алгоритма расчета эффективности транспортно-логистической системы поставок грузов.....	605
Кубаев Улугбек	
Роль и потенциал севооборота в создании устойчивых и экологически чистых систем в сельском хозяйстве на основе цифровизации	611
Юнусов Худайназар Бекназарович, Сафарова Лола Улмасовна	
Qoramollar uchun ozuqa ratsionini tuzishda innovatsion yondashuv	617
Mavlyanov Majid Tuychiyevich	
Landshaft bog'dorchilikni rivojlantirishda autocad dasturining o'rni.....	624
Ravshanov Sanjar Tolibjonovich, Sulaymonov Mirobid Abduxolikovich	
Aniq qishloq xo'jaligida o'zgaruvchan me'yorlarni qo'llash	628
Akbarov Husan O'zbekxonovich, Bekzod Qudratov	
Raqamli iqtisodiyotda neyron tarmoqlaridan foydalanishning ahamiyati	634
Otoboyeva Aziza Shakirovna	
Iqtisodiy masalalarni tahlil qilish, me'yorlash, rejalashtirish, baholash hamda bashorat qilishda korrelyatsiya va regressiya usuli	637
Aktamova Vasila Uktamovna, Axtamova Umida O'ktam qizi	
Iqtisodiy ekonometrik modelni tuzish hamda avtokorrelyatsiya mavjudligini aniqlash	641
Raximov Abdulaxad Nematovich	
O'zbekistonda qishloq xo'jaligi mahsulotlarini yetishtirishda agrovoltaiika texnologiyasini qo'llash istiqbollari	646
Berdiyev G'ayrat Ibragimovich, Eshpulatov Dostonbek Baxodir o'g'li, Malikova Sevinch Telman qizi	
Развитие системы цифровизации в сельском хозяйстве и в народной медицине	650
Рахмонов Фариз Зафаржонович, Мухиддинова Сабрина Мунисовна, Усманова Лайло Рахматуллаевна, Рахмонова Хабиба Нуруллаевна	
Raqamli iqtisodiyot fanlarini o'qitishda zamonaviy pedagogik metodlar va virtual onlayn kurslardan foydalanish.....	653
Sulaymonov Mirobid Abduxolikovich	
Qishloq xo'jaligini boshqarishda raqamli texnologiyalardan foydalanishning afzalliklari	656
Ravshanov Sanjar Tolibjonovich	
Ekin maydonlari tuproqlarini tahlil qilish va boshqarishda sun'iy intellekt tizimlaridan foydalanishning o'rni..	660
Otoboyeva Aziza Shakirovna, Artikov Farxod Sayfiddinovich, Usanov Yoqub Dilmurod o'g'li	
О некоторых нестандартных способах решения иррациональных уравнений	664
Актамова Васида Уктамовна	
Корхоналарни тугатишнинг норматив ва ташкилий-услугий таъминотини такомиллаштириш	666
Дусмуратов Раджапбай Давлатбаевич	
Юридик шахсларни тугатишнинг норматив-ҳуқуқий таъминоти.....	670
Давлетов Икрам Рахимберганович	
Саноат корхоналарида мулкый муносабатларни тартибга солишнинг илмий назарий асослари.....	674
Бобобеков Эргаш Абдумаликович	

RAQAMLI IQTISODIYOTNING O'RNI VA JORIY ETISHDAGI IMKONIYATLARI

Salamov Ibroxim

Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va
biotexnologiyalar universiteti "Iqtisodiyot va buxgalteriya hisobi"
kafedrası dotsenti, i.f.n.

Javmanov Jamshed Abdusamatovich

Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va
biotexnologiyalar universiteti "Iqtisodiyot va buxgalteriya hisobi"
kafedrası assistenti

Ummatov Begzod Ikrom ugli

Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va
biotexnologiyalar universiteti talabasi

Bekpolatov Sultonxon Sherzod ugli

Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va
biotexnologiyalar universiteti talabasi

Annotatsiya: Mazkur ilmiy maqolada, raqamli iqtisodiyotning ahamiyati, joriy etishdagi muammolari, imkoniyatlari, yechimlari, yoshlar bandligini ta'minlash, kambag'allikni tugatish choralari, mahalliy va xorij mamlakatlari xalqlariga yil davomida oziq-ovqat mahsulotlarini yetkazib berishning imkoniyatlari, yoshlarni kasb-hunarga o'rgatish, infratuzilma sohasida bandlik masalalarini hal qilish bilan bog'liq yo'nalishlar aholini qishloq xo'jaligi mahsulotlari bilan barqaror ta'minlash va iqtisodiy samaradorlikni oshirish, tarmoqlarda faol tadbirkorlikni, haqiqiy ishbilarmonlikni, xalq manfaatidan o'z manfaatini ustun qo'ymaydigan biznesmenlar sonini ko'paytirish, 2021–2022-yillar yakunlari bo'yicha ilmiy-amaliy iqtisodiy tahlil natijalarini taqqoslash, raqamli iqtisodiyotni joriy etishdagi xorijiy mamlakatlar tajribalari hamda ular ishtirokida qo'shma dastur va qo'shma korxonalar tashkil etish imkoniyatlari, ijtimoiy-iqtisodiy holatni yaxshilashdagi "Buyurtma stol"larining o'ri, ilmiy izlanishlar, "Dala-dasturxon", "Baza-qurilish obyekti", "Dala-magazin-iste'molchi", "Dala-iste'molchi"; "Veterinariya aptekasi-chorvachilik majmuasi", "Dala-chorvachilik majmuasi" kabi infratuzilma xizmatlarini tashkil etishdagi muammolar va ularning yechimlari, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik sohasidagi o'zgarishlar, ilmiy-amaliy tavsiyalar va takliflar ko'rsatiladi. Viloyat va ayrim tumanlar misolida iqtisodiy tahlil natijalari keltirilgan. "Raqamli iqtisodiyot"ni Samarqand viloyatida rivojlanishdagi muammolar va ularning yechimi. Maqolada xulosa va takliflar hamda foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati keltirilgan.

Kalit so'zlar: raqamli iqtisodiyot, sublimatsiya, 5 yoshgacha, muammo, imkoniyat, ATTO, validator, xilorello, "Buyurtma stoli", "Dala-uy", rentabellik darajasi va boshqalar.

Abstract: In this scientific article, the importance of the digital economy, its implementation problems, opportunities, solutions, ensuring youth employment, measures to end poverty, opportunities to supply food products to the people of local and foreign countries throughout the year, directions related to vocational training of young people, solving employment issues in the infrastructure sector, sustainable provision of agricultural products to the population and increasing economic efficiency, increasing the number of businessmen who do not put their own interests above the interests of the people, active entrepreneurship in the industry, real business entrepreneurship, Comparison of the results of scientific and practical economic analysis by the end of 2021–2022, the experiences of foreign countries in developing the digital economy and the possibilities of establishing joint programs and joint enterprises with their participation, improving the socio-economic situation.

The role of "order desks", scientific research, "Field-programmer", "Base-building facility", "Field-store-consumer", "Field-consumer"; Problems in the organization of infrastructure services such as "Veterinary pharmacy-livestock complex", "Field-livestock complex" and their solutions, changes in the field of small business and private entrepreneurship, scientific and practical recommendations and suggestions.

The results of the economic analysis are presented on the example of the province and some districts. Problems in the development of "digital economy" in Samarkand region and their solutions. The article contains conclusions and proposals and a list of used literature.

Key words: digital economy, sublimation, under 5 years, problem, opportunity, ATTO, validator, xylorello, "Order table", "Field house", profitability level, etc.

Аннотация: В данной научной статье рассматривается значение цифровой экономики, проблемы ее реализации, возможности, решения, обеспечение занятости молодежи, меры по искоренению бедности, возможности поставок продуктов питания жителям отечественных и зарубежных стран в течение года, обучение молодежи профессий, решение вопросов занятости по направлениям инфраструктурного сектора, связанным с устойчивым обеспечением населения сельскохозяйственной продукцией и повышением экономической эффективности, активное предпринимательство в отраслях, реальном бизнесе, увеличение количества предпринимателей, не ставящих собственные интересы выше интересов народ, сравнение результатов научно-практического экономического анализа на конец 2021–2022 годов, цифровая экономика, опыт зарубежных стран в развитии и возможности создания совместных программ и совместных предприятий с их участием, роль “Стопок заказа” “В улучшении социально-экономической ситуации проводятся научные исследования “Поле-дастурхан”, “База-строительный объект”, “Поле-журнал-потребитель”, “Поле-потребитель”; Проблемы организации инфраструктурных служб типа “Ветеринарный аптечно-животноводческий комплекс” и “Полевой животноводческий комплекс” и их решения, изменения в сфере малого бизнеса и частного предпринимательства, научно-практические рекомендации и предложения. Результаты экономического анализа. представлены на примере области и некоторых районов. Проблемы развития “цифровой экономики” в Самаркандской области и пути их решения. В статье содержатся выводы и предложения, а также список использованной литературы.

Ключевые слова: цифровая экономика, сублимация, до 5 лет, проблема, возможность, АТТО, валидатор, ксилорелло, “Стол заказов”, “Полевой дом”, уровень рентабельности и др.

KIRISH

2024-yil – “Yoshlar va biznesni qo‘llab-quvvatlash yili”, deb tasdiqlandi. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlis Senati va Qonunchilik palatasiga qilgan Murojaatnomasida “2020-yil – Ilm-ma‘rifat va raqamli iqtisodiyot yili” deb e‘lon qilgan edi.

Raqamli iqtisodiyot – bu iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy aloqalarni raqamli texnologiyalarni qo‘llash asosida amalga oshirish tizimidir. Boshqacha qilib aytgancha, raqamli iqtisodiyot bu onlayn xizmatlar ko‘rsatish, elektron to‘lovlar amalga oshirish, internet savdo va boshqa turdagi sohalarni raqamli kompyuter texnologiyalarini rivojlanishi bilan bog‘langan faoliyatdir. Ba‘zida u internet iqtisodiyoti, yangi iqtisodiyot yoki veb-iqtisodiyot degan terminlar bilan ham ifodalanib kelinmoqda. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Raqamli O‘zbekiston – 2030” strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida 2020-yil 5-oktabrdagi PF -6079- sonli Farmonida mamlakatimizda raqamli iqtisodiyotni faol rivojlantirish, barcha tarmoqlar va sohalarda, eng avvalo, davlat boshqaruvi, ta‘lim, sog‘liqni saqlash va qishloq xo‘jaligida zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini keng joriy etish bo‘yicha kompleks chora-tadbirlar amalga oshirilayotganligi aytilgan. Elektron hukumat tizimini takomillashtirish, dasturiy mahsulotlar va axborot texnologiyalarining mahalliy bozorini yanada rivojlantirish, respublikaning barcha hududlarida IT-parklarni tashkil etish, shuningdek, sohani malakali kadrlar bilan ta‘minlashni ko‘zda tutuvchi 220 dan ortiq ustuvor loyihalarni amalga oshirish boshlangangi ta‘kidlangan edi. Raqamli iqtisodiyotning xarakterli belgilari shundan iboratki, bu iqtisodiyotda asosiy resurs bo‘lib an‘anaviy resurslar(kapital, mehnat,yer va boshq) emas balki ilm, ma‘rifat bilan sug‘orilgan, ilm sig‘imi yuqori bo‘lgan axborot oqimlari va ularning innovatsiyalardagi ko‘rinishi barqaror iqtisodiy o‘sish omiliga aylanadi. Boshqacha qilib aytganda iqtisodiy o‘sishda moddiy resurslar emas, balki nomoddiy resurslar (axborot, ilm va ixtirolar, innovatsiyalar) ustuvor ahamiyatga ega bo‘ladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

1995-yilda amerikalik dasturchi Nikolas Negroponte “raqamli iqtisodiyot” terminini amaliyotga kiritdi. Hozirda bu istilohni butun dunyodagi siyosatchilar, iqtisodchilar, jurnalistlar, pedagog-olimlar, faol tadbirkorlar – deyarli barcha qo‘llamoqda. 2016-yilda Butunjahon banki dunyodagi raqamli iqtisodiyotning ahvoli haqida ilk marta ma‘ruza e‘lon qilgan (“Raqamli dividendlar”) [2]. Dunyodagi 242 ta mamlakat shundan iqtisodiy rivojlangan mamlakatlar 20 tani tashkil etsa[8], raqamli iqtisodiyoti rivojlangan dunyo davlatlari Norvegiya, Shvetsiya va Shvetsariya hisoblanar ekan. Raqamli iqtisodiyot rivojlangan 10 ta davlatlar qatoriga AQSH, Buyuk Britaniya, Daniya, Finlandiya, Singapur, Janubiy Koreya va Gonkong kiradi [10]. Raqamli iqtisodiyot rivojlanishining asosiy elementlari sifatida elektron tijorat, internet banking, elektron to‘lovlar, internet reklama va shu bilan birga, internet o‘yinlari ko‘riladi. Har bir mahsulot inson salomatligini yaxshilashda o‘z o‘rniga egadir. Barcha sohalardagi muammolarni hal qilish kadrlarga bog‘liq bo‘ladi.

Metodlar: Maqolani tayyorlashda monografik, statistik, taqqoslash va boshqa usullar ishlatildi.

TADQIQOT NATIJALARI

O'zbekistonda raqamli iqtisodiyotga o'tish jarayoni tezlashmoqda va rivojlanmoqda. Ilmiy izlanishlarimiz shuni ko'rsatadiki, raqamli iqtisodiyotni joriy etishda quyidagi kamchiliklarga e'tiborni qaratish mumkin, ular quyidagilar:

- kishilarning bu sohani to'la tushunib yetmasligi;
- joylardagi ayrim menejer va xodimlarning raqamlashtirish tizimiga qarshiligi;
- tarmoqlardagi yakka hokimlik;
- ko'pgina hududlarda internet tezligining pastligi va uni sifatsizligi;
- axborot texnologiyalari sohasida qonunchilikdagi orqada qolishlik;
- joylarda raqamlashtirish ishlarini targ'ibot qilinishining sustligi;
- fuqarolarda kompyuter savodxonligining pastligi;
- qonunchilikda va uni amalga oshirishda shaffoflikni ta'minlash;
- axborot texnologiyalari bo'yicha mutaxassislarning yetishmasligi;
- axborot madaniyati, axborot gigiyenasi pastligi;
- axborot texnologiyalari xavfsizligi yaxshi emasligi;
- menejment organlarida sohani tushunadigan mutaxassislarning kamligi yoki (ba'zilarida) ularning umuman yo'qligi;
- ilm-fan va ayniqsa aniq fanlarning rivojlanishi sustligi (yoki rivojlanishdan to'xtab qolganligi).

Mahalliy hamda xorijiy tajribalarga asoslanib mamlakatimizda faol tadbirkorlik yo'nalishida ham ko'pgina dasturlar amalga oshirilmoqda. Tadbirkorlikni rivojlantirishga oid 400 dan ziyod qonun va qonun osti hujjatlari qabul qilingan, shundan oxirgi ikki yilda 200 ga yaqin. 2011-yil "Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik" yili deb e'lon qilingan bo'lsa, 2018-yilga yurtimizda "Faol tadbirkorlik, innovatsion g'oyalar va texnologiyalarni qo'llab-quvvatlash yili", deb nomlandi. Ushbulardan kelib chiqib, tadbirkorlik va faol tadbirkorlikga quyidagicha ta'rif berdik. Faol tadbirkorlik – bu innovatsion g'oyalar, texnika va texnologiyalarni qo'llab-quvvatlashga tashabbus bilan harakat qiluvchi mulkchilikning har xil turlarida va shakllarida mehnat qilayotgan sog'lom, ma'naviy-ma'rifiy yetuklikka intiluvchi, ongli mehnati bilan atrofidagi kishilarga nisbatan o'zining ilmiy-amaliy salohiyoti, vatanga, borliqqa, qariyalarga, nogironlarga va boshqa muhojirlarga mehr beruvchi, tajribasi, asosli tavakkalchiligi yo'nalishlarini hayotda qo'llab kelayotgan, tabiat va jamiyat qonunlaridan to'g'ri foydalanaoladigan, iqtisodiy, moliyaviy, siyosiy, ma'naviy-ma'rifiy (jumladan, farosatli), yekologik dunyoqarashni o'zida mujassamlashtirgan va boshqalarga qaraganda ijobiy ustunlikka erishib kelayotgan zamon kutgan kishidir ^[8].

2024-yilda Kanadaga mehnat resurslarini jo'natish uchun tanlov boshlandi. 2021-yilda bandlikni ta'minlash maqsadida 172 nafar yurtdoshimiz ishlash uchun davlat yo'li bilan Janubiy Koreyaga yuborildi. Tashqi mehnat migratsiyasi agentligi va xorijiy davlatlar ish beruvchilari o'rtasida pandemiya davrida O'zbekiston fuqarolarini ish bilan ta'minlash bo'yicha olib borilgan muzokaralar natijasida turli davlatlarda ko'plab bo'sh ish o'rinlari taklif etilib, ularga yurtdoshlarimizni ishga jalb qilish bo'yicha kelishuvga erishilgan edi. Shuningdek, Agentlik tomonidan Janubiy Koreya Respublikasining Inson resurslarini rivojlantirish xizmati bilan olib borilgan muzokaralar natijasida ushbu davlatda ishlash vaqtida mehnat ta'tili olib, O'zbekistonga kelgan 23 nafar, Bandlik va mehnat munosabatlari vazirligi hamda Koreya Respublikasi Kanvondo provinsiyasi, Yanggu okrugi administratsiyasi o'rtasida tuzilgan kelishuvga asosan Ye-8 vizasi bo'yicha 5 oylik mavsumiy ishlarda vaqtinchalik mehnat faoliyatini amalga oshirish uchun 149 nafar fuqaro Toshkent xalqaro aeroportidan charter reys orqali Janubiy Koreya Respublikasiga ishga yuborildi ^[10].

Qishloq xo'jalik mahsulotlarini yetishtirish, aholini oziq-ovqat bilan ta'minlash, nobudgarchilikka yo'l qo'ymagan holatda ularni is'temolchilarga yil davomida "Buyurtma stoli" lari orqali ham yetkazib berilsa, maqsadga muvofiq bo'lar edi. Chunki, Samarqand shahrida hozirgi Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti (sobiq, qishloq xo'jalik instituti) olim – pedagoglari tomonidan ishlab chiqilgan ilmiy – amaliy tavsiyalar joriy etilib, 1989-1991-yillarda mavsumiy faoliyat ko'rsatib, meva-sabzavod bilan savdo qiluvchi magazinlardagi tovar aylanmasi 1,2 dan 1,5 baraborgacha oshgan edi. Lekin, yangi davrga kelib ushbu buyurtma stoli faoliyati vaqtincha to'xtab qoldi. Shu boisdan qishloq xo'jalik mahsulotlarini, shu jumladan, sabzavotlarni "Dala-uy", "Dala-magazin-uy", "Magazin-is'temolchi" shakllarida xo'jalik hisobida ishlaydigan xizmat jamoalarini yuqorida keltirilayotgan ilmiy-amaliy tavsiya asosida tashkil qilinsa va uning faoliyati raqamlashtirilsa, maqsadga muvofiq bo'ladi.

Rivojlangan mamlakatlardagidek infratuzilma yo'nalishlarini takomillashuviga imkon yaratiladi ^[8]. Yaponiya mamlakatining poytaxti Tokio shahrida aholidan tushgan buyurtma shaharning qaysi hududida bo'lishidan qat'i nazar 12 daqiqada, Kanada mamlakatining poytaxti Ottovada esa 10 daqiqa ichida buyurmachining manziliga yetkazilar ekan ^[8,10]. Ulardagi "Buyurtma stoli" faoliyati raqamlashtirilgandir, ya'ni naqd pulsiz buyurtmalar amalga oshiriladi. Natijada korrupsiyaning oldi olinadi. Xizmatning shunday shakli Samarqand shahrida uch yil davomida mavsumiy xislatga ega bo'lsa-da, tajribadan o'tgan va o'zining ayrim ijobiy natijalariga ega bo'lgan edi.

TAHLILLAR

2021-yilda Samarqand viloyatining yalpi hududiy mahsuloti (YAHM) hajmi 53 749,9 mlrd.so'mni tashkil etgan holda o'tgan yilgi mos davrga nisbatan 8,8 foizga o'sgan, shuningdek, respublika yalpi ichki mahsuloti (YAIM) tarkibida viloyatning hisssasi 7,3 foizni tashkil etgan. Aholi jon boshiga to'g'ri keladigan YAHM hajmi esa 13 472,8 ming so'mni tashkil qilgan bo'lib, o'tgan yilning mos davrga nisbatan 6,7 foizga oshgan. YAHM tarkibida sanoat ulushi qurilishni qo'shgan holda 20,8 foiz (2020-yilda 20,7 foiz), qishloq xo'jaligi ulushi 44,9 foiz (2020-yilda 45,5 foiz) va xizmat ko'rsatish ulushi 34,3 foiz (2020-yilda 33,8 foiz)ni tashkil qilgan. Viloyatda o'tgan yili ishlab chiqarilgan sanoat mahsulotlari 22 803,3 mlrd.so'mni tashkil etib, 2020-yilga nisbatan 10,8 foizga oshgan. Viloyatda ishlab chiqarilgan sanoat mahsulotlarining respublika sanoatidagi ulushi 5,0 foizni tashkil qilgan. Aholi jon boshiga to'g'ri keladigan sanoat mahsulotlari hajmi 5 715,8 ming so'mni tashkil etib, 2020-yilga nisbatan 8,6 foiz o'sish kuzatilgan. Asosiy kapitalga investitsiyalar hajmi 17 722,8 mlrd.so'mni tashkil etib, 2020-yilga nisbatan 12,0 foizga o'sish qayd etildi.

Viloyatda 14 375,8 mlrd.so'mlik iste'mol tovarlari ishlab chiqarilgan bo'lib, 2020-yilga nisbatan 12,8 foizga o'sgan. Respublika iste'mol tovarlarida viloyatning ulushi 9,5 foiz ni tashkil qilgan. 2021-yilda Samarqand shahrida "Pandemiya sharoitida iqtisodiyot, moliya va boshqaruvda raqamli transformatsiya jarayonlari" mavzusida xalqaro ilmiy-amaliy anjuman qishloq xo'jalik mahsulotlarini yetishtirish bo'yicha respublikada 1- o'rinni egallagan, ya'ni, respublikada yetishtirilgan qishloq xo'jaligi mahsulotlarining 13,0 foizi (41 206,1 mlrd. so'm) viloyat hissasiga to'g'ri keladi. Bu ko'rsatkich 2020-yilga nisbatan 4,6 foizga oshgan. Aholi jon boshiga to'g'ri keladigan qishloq xo'jalik mahsulotlari hajmi 10 328,6 ming so'mni tashkil etib, 2020-yilga nisbatan 2,6 foizga o'sish kuzatilgan. Viloyatda tashkil etilgan qurilish ishlari hajmi 5 619,1 mlrd.so'm bo'lib, 2020-yilga nisbatan 7,9 foizga oshgan. Viloyatda qurilish ishlari hajmining respublika ko'rsatkichidagi ulushi 5,2 foizini tashkil qilgan. Viloyatda o'tgan yilda chakana savdo hajmi 21 004,2 mlrd.so'mni tashkil etib, 2020-yilga nisbatan 11,7 foizga oshgan.

Chakana savdo tovar aylanmasining 80,4 foizini kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlari tomonidan amalga oshirilgan. Ushbu ko'rsatkich 2020-yilning mos davriga nisbatan 12,1 foizga o'sgan. Samarqand viloyatida ko'rsatilgan bozor xizmatlari hajmi 18 656,7 mlrd.so'mni tashkil etib, 2020-yilga nisbatan 21,6 foizga oshgan. Aholi jon boshiga to'g'ri keladigan ko'rsatilgan bozor xizmatlari hajmi 4 676,4 ming so'mni tashkil qilgan holda, 2020-yilga nisbatan 19,2 foizga oshgan. 2021-yilda kichik tadbirkorlik subyektlarining YAHM dagi ulushi 73,4 foizni tashkil etgan. Shuningdek, ushbu davrda 10,8 ming ta yangi kichik korxonalar va mikro firmalar tashkil qilindi, bu o'tgan davrga nisbatan 24,9 foizga ko'p demakdir. Tashqi savdo aylanmasi hajmi 1 920,9 mln. dollarni tashkil qilgan holda, 2020-yilga nisbatan 28,8 foizga oshgan.

Viloyat tashqi savdo aylanmasining respublika jami tashqi savdo aylanmasidagi ulushi 4,6 foizni tashkil qilgan. 2021-yilda jami amalga oshirilgan eksport hajmi – 530,6 mln.dollarni tashkil qilib, 2020-yilga nisbatan 58,3 foizga oshgan. Import hajmida esa 2020-yilga nisbatan 20,2 foizga o'sishi kuzatilib, 1 390,3 mln.dollarni tashkil etgan. 2021-yilda Samarqand viloyatida chorvachilik tarmog'ida asalchilikdan yuqori daromad olindi va rentabellik darajasi 35,7 foiz bo'ldi. Pillachikda rentabellik darajasi 2021-yilda juda past bo'lib, 9,2 foizni tashkil etdi. Dehqonchilik tarmog'ining polizchilik yo'nalishida 48,3 foiz rentabellik darajasiga erishildi, eng past ko'rsatkich moyli ekinlarda 12,5 foizni tashkil etdi ^[8].

Axborot texnologiyalarining rivojlanishi va tatbiq qilinishi evaziga kundalik hayotimizda juda ko'plab qulayliklar paydo bo'lmoqda. Masalan: Ovqatlanmoqchisiz, lekin uni tayyorlashga imkoniyatingiz yo'q, uyga mahsulotlar yoki ovqat yetkazib berishda "Magazin-uy" xizmat shaklidagi mulkchilikning turli shakllarida faoliyat ko'rsatayotgan tadbirkorlik internet yoki "buyurtma stoli" telefoniga qo'ng'iroq qilib buyurtma bersangiz, muammo tezlikda hal bo'ladi. Bundan tashqari yana bir misol, jamoat transportida yurish uchun "TEZKARD" (o'z faoliyatini davom ettira olmadi), hozirgi vaqtda ATTO yagona transport to'lov kartochkasi yordamida avtobus, tramvaylarda mavjud bo'lgan "validator"lar orqali naqd pulsiz to'lovlarni amalga oshirasiz va telefon orqali mablag'in-gizni nazorat qilib borasiz. Bunday xizmat Samarqand shahrida besh yildan buyon amal qilib kelmoqda, lekin xizmat sifatidan darak yo'q. Ayniqsa, shahar ichida 20-marshrutda harakat qilayotgan avtobuslarda TEZKARD ham o'rnatilmagan edi, hozirgi ATTO yagona to'lov kartochkalari bo'yicha VALIDATORlar ham o'rnatilmagan. Bunga viloyat, shahar, avtobaza rahbarlari va mas'ullar raqamli iqtisodiyotni joriy etish jarayoniga qarashdilar.

Raqamli iqtisodiyotning rivojlanishini afzalliklari quyidagichadir: vaqt sarfi kamayadi; korrupsiyaning oldi olinadi; ishlab chiqarishda mehnat samaradorligi oshadi; subyektlarning raqobatbardoshligi o'sadi; ishlab chiqarishdagi xarajatlar kamayadi; yangi ish o'rinlari yaratiladi; mulkchilikning turli shakllari joriy etiladi; yangi zamonaviy kasblar paydo bo'ladi; ijtimoiy tengsizlik yo'qoladi; kambag'allik kamayadi, menejerlar va vositachilar soni ham kamayadi; mamlakatimizning 2030-yilga borib dunyoning 50 ta rivojlangan mamlakatlari ichida bo'lishini ta'minlashga imkoniyatlar yaratadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosalar:

- 1) Yuqorida qayd etilgan subyektlar faoliyatlarida iqtisodiy samaradorlik tahliliy natijalari talab darajasida o'rganilmayapti. Jumladan, 2022-yilda Samarqand viloyati qishloq xo'jaligida eng past rentabellik darajasi eng past bo'lgan o'simlikshunoslik tarmog'ida moyli ekinlarda 17,8 foizni, chorvachilikda pillachilikda va asalarichilikda 12,0 foizni tashkil etdi[9]. 2021-yilda Samarqand viloyati qishloq xo'jaligida eng past rentabellik darajasi pillachilikda-9,2 foizni tashkil etadi; yog'li o'simliklarda-12,5 foizni.
- 2) Iste'molchilarga xizmatning (infratuzilmaning) "Buyurtma stoli" shaklidagi yo'nalishi joylarda tashkil etilmayapti.
- 3) Oziq-ovqat xavfsizligini amalga oshirishda real biznes-rejalar iqtisodiy raqamlashtirishni hisobga olmay tayyorlanayapti;
- 4) Raqamli iqtisodiyotning o'rni va joriy etishdagi imkoniyatlari amalga oshirishda, bo'sh ish joylari ayrim tashkilot va korxonalar tomonidan yashirin holatda saqlanmoqda;
- 5) obodonlashtirish rahbarlari va mas'ullari tomonidan sohani iqtisodiy raqamlashtirish talab darajasida emas;
- 6) Umumiy ovqatlanish maskanlarining ko'pchiligida to'lovlar jarayoni raqamlashtirilmagan, soliq to'lovidan qochish, yashirin iqtisodiyotning rivojlanishiga imkoniyatlar yaratilmoqda, natijada muammoning, jumladan, talabalarning raqamli iqtisodiyotni joriy etilishiga ishonchlari biroz yo'qolmoqda.

Takliflar:

- 1) Mamlakat hududlarida raqamli iqtisodiyotning joriy etilishi ustidan doimiy ravishda tegishli nazorat-monitoring olib borilishini yo'lga qo'yish;
- 2) Mulkchilikning har xil turlari va shakllarida faoliyat ko'rsatib kelayotgan subyektlarda raqamli iqtisodiyotni tezkorlik bilan joriy etish;
- 3) Olim va pedagoglar ishtirokida ularning ilmiy-amaliy tavsiyalari asosida buyurtma stollari ishini qaytadan takomillashtirilgan holda tiklash;
- 4) Bandlikni ta'minlash va kambag'allikni kamaytirishda mulkchilikning turli shakllarini joriy etishni dasturiy tarzda amalga oshirish;
- 5) "buyurtma stol" lari faoliyatiga raqamli iqtisodiyotni joriy etishda rivojlangan davlatlar bilan qo'shma dasturlar va qo'shma korxonalar tashkil etish maqsadga muvofiq va boshqalar;
- 6) Raqamli iqtisodiyotga o'tishning afzalliklari bo'yicha omma o'rtasida mutasaddilar va jamoat tashkilotlari vakillari tomonidan targ'ibot ishlarini olib borish;
- 7) Raqamli iqtisodiyotga oldinlar o'tgan tajribali rivojlangan mamlakatlarga, jumladan, Yaponiya, J.Koreya, Yaponiyo, AQSH va boshqa mamlakatlarga shu sohada ishlayotgan mas'ullarni qisqa muddatga malakasini oshirishga yuborish va hokazo.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 2020-yil 5-oktabrdagi PF-6079-sonli Farmoni.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasi Qishloq xo'jaligini rivojlantirishning 2020–2030-yillarga mo'ljallangan strategiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PF-5833-son Farmoni.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevraldagi O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi PF-4947- sonli Farmoni. O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami, 2017-y., 6-son.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M. Mirziyoyevning mamlakatimiz tadbirkorlari bilan ochiq muloqoti 18-avgust 2023-yil.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.Mirziyoyevning kambag'allikni qisqartirish va bandlikni ta'minlash chora-tadbirlari muhokamasi yuzasidan videoselektor yig'ilishidagi ma'ruzasi, 2023-yil 15-may.
6. Salomov I.,Kazakova, Z.S., Nurmonov Sh.X. Menejment va marketing. Darslik. "Fan ziyosi " nashriyoti. –T.-2023, 252 betli.
7. Salomov I., Qudratov T.,Qudratova I. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik (ma'ruzalar kursi). 116 betli.Samarqand-2015
8. Mualliflarning ilmiy va amaliy tadqiqotlari natijalari.
9. Samarqand viloyati qishloq xo'jalik va statistika boshqarmalarining 2021–2022-yillar yakunlari bo'yicha hisobotlari.
10. Internet ma'lumotlari va boshqalar.

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Alfraganus universiteti dotsenti, i.f.f.d. (PhD) Fayziyev Oybek Raximovichning umumiy tahriri ostida nashrga tayyorlandi.

O'zbek tili muharriri: Ulug'bek Eshmuradov

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Rus tili muharriri: Abdimo'min Alikulov, i.f.d., professor

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Bobur Ochilov

2024. Maxsus son

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027
Topshirildi: 10.04.2024-yil. Nashrga ruxsat etildi: 19.04.2024-yil.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va
taraqqiyot” jurnali

O‘zbekiston Respublikasi
Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro‘yxatdan
o‘tkazilgan.